

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historiæ Augustæ Scriptores VI

Ælius Spartianus. Vulc. Gallicanus. Julius Capitolinus. Trebell. Pollio. Ælius
Lampridius. Flavius Vopiscus

Spartianus, Aelius

Lugduni Batavorum, 1671

De Valeriano Imperatore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51232)

ferabiliter interemptus. Et quoniam scio errare ple-
rosque qui ¹ Valeriani imperatoris titulum in sepul-
chro legentes, illius Valeriani redditum putant cor-
pus, qui à Persis est captus: ne ullus error obrepat, mit-
tendum in literas censui, hunc Valerianum circa Me-
diolanum sepultum, addito titulo, Claudii jussu, VA-
LERIANUS IMPERATOR. Non puto plus aliquid vel
de majore Valeriano, vel de juniore requirendum.
Et quoniam vereor ne modum voluminis transeam,
si Gallienum Valeriani filium, de quo jam nobis mul-
tus sermo fuit; ² vel Sallonium filium etiam Gallieni,
qui & Gallienus dictus est, huic libro adjungam, ³ ad
aliud volumen transeam. ⁴ Semper enim me vobis de-
didi & famæ, cui negare nihil debeo neque possum.

CASAUBONUS.

¹ Valeriani titulum in sepulchro legen-
tes.] De hoc pluribus auctor, libro
sequente.

³ Ad aliud volumen transeam.] Pro
transeam sic redeam pro redibo, apud
Capitolinum & Ammianum.

⁴ Semper enim me vobis dedidi & fa-
mæ c.] Reg. me vobis dedi, & famæ, cui
negare nihil possum. Sed quod ante dixi-
mus, integrum librum prout habetur
in antiquis exemplaribus hic visum
describere. Nam & Angelus Poli-

tianus olim in ora libri sui penitus
eandem scriptionis diversitatem ad-
notaverat. Sic igitur membrana, nul-
lius auctoris nomine adscripto: quæ
causâ est, cur Julio Capitolino qui
libros præcedentes scripsit, hunc
quoque nonnulli adscribant: ut de
Roberto Bononiensi ante retulimus.

GRUTERUS.

² Vel Sallonium filium.] Ita Palati-
nus, neque aliter vocatur infra libro
suo peculiari, vulgati tamen Salloni-
um.

D E

VALERIANO IMPERATORE.

VALERIANUS inter hæc in Retia existens ab exercitu Augustus
est appellatus, volente populo ac senatu gaudente. Fuit enim
vir nobilis scientia ac eloquentia clarus: qui per multas dignita-
tes ac officia remp. nobilissime administravit. Fuit enim prætor insignis,
censor æquissimus. Post adeptum principatum in dispositione ducum &
magistratum, nemo justior, nemo melior. Quo tempore Roma Galie-
nus filius ejus à populo Caesar est appellatus. Valerianus igitur cum in-
genti exercitu profectorem paravit in Persas, relicto, ut plerique asserunt,
Roma filio Galieno. Denique Valerianus regnum Persarum potenter inva-
dens

iens incauto suorum ductu à Sapore Persarum rege captus est: & ignominiosa apud Persas servitute consenuit, ac infamis officii donec vixit damnationem sortitus est, ut ipse acclinis humi regem semper ascensurum in equum non manu sed dorso attolleret.

** Saporis rex regum Belsolus. Si scirem posse aliquando Romanos penitus vinci, gauderem tibi de victoria quam præfers. sed quia vel de * facto vel de virtute gens illa plurimum potest, vide ne quod senem imperatorem cepisti, & id quidem fraude, male tibi cedat posterisve tuis. cogita quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint, à quibus sæpe victi sunt. audimus certe quod Galli illos vicerunt, & ingentem illam civitatem incenderunt: certe Galli Romanis serviunt. quid? Afri eos non vicerunt? certe serviunt Romanis. De longioribus exemplis & fortasse † interioribus nihil dico. Mithridates Ponticus totam Asiam tenuit. certe victus est, certe Asia Romanorum est. si meum consilium receperis, utere occasione pacis & Valerianum suis redde. ego gratulor felicitati tuæ: si tamen illa uti tu scias. *Valenus rex Cadusiorum etiam scripsit.* Remissa mihi auxilia & incolumia gratanter accepi: at captum Valerianum principem principum non satis gratulor: magis gratularer si redderetur. Romani enim tunc graviore sunt, quando vincuntur. Age igitur ut prudentem virum decet. nec fortuna te infamet quæ multos decepit. Valerianus & filium imperatorem habet & nepotem Cæsarem. & quid ad omnem orbem illum Romanum qui contra te totus insudat? Redde igitur Valerianum, & fac cum Romanis pacem, nobis etiam ob gentes Ponticas profuturam. *Arthabases rex Armeniorum talem ad Saporem epistolam misit.* In partem gloriæ venio: sed vereor ne non tam viceris quam bella serueris. Valerianum & filius repetit & nepos, & duces Romani & omnis Gallia & omnis Africa & omnis Hispania & omnis Italia & omnes gentes quæ sunt in Illyrico & in Ponto, quæ cum Romanis consentiunt aut Romanorum sunt: unum ergo senem cepisti. & omnes gentes orbis infestissimas tibi fecisti. fortassis & nobis quia auxilia misimus qui vicini sumus: qui semper vobis inter vos pugnantibus laboramus. *Bactriani & Hiberi & Albani & Taurascytha Saporis literas non receperunt: sed ad Romanos scripserunt duces, auxilia pollicentes, ad Valerianum de captivitate liberandum. Sed Valeriano apud Persas consenscente, Odenatus Palmirenus collecto exercitu rem Romanam prope in pristinum statum reddidit. cepit regios thesauros, cepit etiam quas thesauris cariores habent regis Parthici concubinas. Quare magis reformidans Romanos duces Sapor timore Balista atque Odenati in regnum suum ocius se recepit.*

M 5

atque

* fate.

† ignotioribus.

atque hic interim finis belli fuit Persici. Hæc sunt digna cognita de Valeriano, cujus per annos LXX. vita laudabilis in eam conscenderat gloriam ut post honores omnes & magistratus insignes gestos, imperator fieret: non ut solet tumultuario populi concursu; non militum strepitu: sed jure meritorum, & quasi ex totius orbis una sententia. Denique si data esset omnibus potestas promendi arbitrii quem imperatorem vellent; alter non esset electus. Et ut scias quanta vis in Valeriano meritorum fuerit publicorum, ponam senatus consulta quibus animadvertant omnes quid de illo semper amplissimus ordo judicaverit. Duobus Decius consulibus VI. Kal. Novembr. cum ob imperatoris literas in ade Castrorum senatus haberetur, quaerereturque per sententias singulorum, cui deberet censura deferri: nam id Decii posuerant in senatus amplissimi potestate: ubi prætor edixit, Quid vobis videtur P. C. de censore deligendo? atque eum qui erat tunc princeps senatus sententiam rogasset, absente Valeriano; nam ille in procinctu cum Decio tunc agebat, omnes una voce dixerunt interrupto more dicendæ sententiæ: Valeriani vita Censura est: ille de omnibus judicet, qui nullum crimen habet: ille de vita nostra sententiam ferat, cui nihil potest objici. Valerianus à prima pueritia fuit Censor. Valerianus in tota vita sua fuit Censor, prudens, modestus, gravis senator, amicus bonorum, inimicus tyrannorum, hostis criminum, hostis vitiorum. hunc censorem omnes accipimus: hunc imitari omnes volumus: primus genere, nobilis sanguine, emendatus vita, doctrina clarus, moribus singularis, * exempla antiquitatis. Quæ cum essent sæpius dicta, addiderunt, Omnes, atque ita discessum est. Hoc senatusconsultum ubi Decius accepit, omnes aulicos convocavit, ipsum etiam Valerianum præcepit rogari: atque in conventu summorum virorum recitato senatusconsulto: Felicem te, inquit, Valeriane, totius senatus sententia: imo animis atque pectoribus totius orbis

* exem-
plar

† Roma-
ni
* Romana

† consuli-
bus

re. *hæc Decius. Sed Valeriani sententia hujus modi fuit.* Ne quæso, sanctissime imperator, ad hanc me necessitatem alliges, ut ego judicem de populo, de militibus, de senatu, de omni penitus orbe, judicibus & tribunis, ac ducibus. hæc sunt qui Augustum nomen tenetis: apud vos censura desedit. Non potest hæc implere privatus. Igitur veniam ejus oneris peto, cui vita impar est confidentiâ: cui tempora sic repugnant, ut censuram hominum natura non quærat. *Poteram multa alia & senatus consulta & judicia principum de Valeriano proferre, nisi & vobis pleraque nota essent, ut puderet altius virum extollere, qui fatali quadam necessitate superatus est.*

Ad Valerianum juniorem revertor, qui alia quam Gallienus matre genitus, forma conspicuus, verecundia probabilis. eruditione pro ætate clarus, moribus per jucundus, atque à fratris diff. &c. fere ut in vulgatis.

TREBELLII POLLIONIS GALLIENI DUO.

GAPTO Valeriano (enimvero unde incipienda est Gallieni vita, nisi ab eo præcipue quo ejus vita depressa est?) nutante Republ. quum Odenatus jam Orientis cepisset imperium,

CASAUBONUS.

TREBELLII POLLIONIS.] In manuscripto regie bibliothecæ lib. est *ἀνεπιγεγραμμένη* nullo auctoris adscripto nomine. quare ut superiorem, sic etiam istum Robertus de Porta Julio Capitolino adscripsit: cui & Putteani alter codex suffragatur.

² *Nisi ab eo præcipue, quo ejus vita depressa est.]* Excidit vox *malo*. nam omnes libri, ab eo præcipue *malo*, quo ejus vita d. non displiceat alioquin, ab eo quo præcipue ejus vita depressa est. ex multis probis conflata Gallieno ignominia: sed nihil æque probrosi ac longa patris captivitas, filio non vindicata, cum posset.

SALMASIUS.

TREBELLII POLLIONIS.] Julio Capitolino attribuant membranæ

Palatinæ, ut & sequentes libros, usque ad Aurelianum. rationem supra indicavimus, quæ nobis maxime probabilis visa est.

³ *Quum Odenatus jam Orientis cepisset imperium.]* Vetus editio addit: *Orientis partibus.* scribendum esset: *quum Odenatus in Orientis partibus cepisset imperium.* & sane non Orientis imperium ceperat Odenatus, sed in Oriente factus erat imperator. paulo post; & quum Romanum in Oriente nutaret imperium. sic etiam Orientis partes infra dixit: ergo *Macrianus undique collectis exercitibus, Orientis partes petiit.*

GRUTERUS.

² *Nisi ab eo præcipue malo, quo ejus vita depressa est.]* Sic & Palatinus noster. editis hæcenus defuit dictio *malo*; quæ tamen in omnibus mss.

¹ Gal-